

**Commissie
Grondwater**
Oud Hillegersberg

IMPRESSIE VERGADERING COMMISSIE INTEGRAAL WATERBEHEER VAN 28 OKTOBER 2015

Inleiding

Op 28 oktober 2015 vergaderde de Commissie Integraal Waterbeheer (IWB) van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK). De commissie grondwater Oud Hillegersberg (cgOH) sprak in bij het agendapunt B.1, Vaststelling Keur. Aansluitend werd de visie grondwaterbeheer besproken (agendapunt B.4). De vaststelling van de keur en de visie grondwaterbeheer zijn bespreekpunten op de Verenigde Vergadering (VV) van 25 november 2015.

Deze impressie van de vergadering van de commissie IWB beperkt zich tot het raakvlak van integraal waterbeheer en de problematiek van houten funderingen (paalrot). Bijlage 1 is de inspreekbijdrage van de cgOH. De archiefuitzending van het debat en alle stukken kunnen geraadpleegd worden op het informatiesysteem van het HHSK (www.HHSK.nl).

Agendapunt B.1, vaststelling keur

In het volgende wordt eerst ingegaan op de inhoudelijke vragen die leden van de commissie IWB stelden aan de inspreekster van de cgOH, mevrouw Van Oosten en vervolgens op de bestuurlijke vragen van commissieleden aan de portefeuillehouder waterkwantiteit&publiekszaken, mevrouw Gerts. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de eerste en tweede termijn.

inhoudelijke vragen aan cgOH

De heer Luigies (VVD) vraagt zich af op welke wijze het algemeen bestuur geïnformeerd is over de gemaakte afspraken van 7 oktober 2013 tussen cgOH, gemeente en HHSK. De Bruil (PvdA) vraagt zich af of de rapporten van de cgOH zijn toegezonden aan het HHSK. De heer Oosters (voorzitter) antwoordt dat het HHSK deze stukken ontvangen heeft. Mevrouw Wieringa (CDA) vraagt of het aanwijzen van kwetsbare gebieden betrekking heeft op bemalingen van grondwater of ook op het peil van de polder. Inspreekster meldt dat het HHSK in Oud Hillegersberg in een apart traject het effect van verhoging van het polderpeil op de grondwaterstand onderzoekt. De heer Prinsen (SGP-CU) constateert dat mevrouw Van Oosten spreekt over constructieve samenwerking en vraagt zich af wat de verwachtingen van de cgOH zijn bij het inspreken bij de gemeente Rotterdam. Mevrouw Van Oosten antwoordt dat de verwachtingen niet te hoog gespannen zijn. Op 18 november 2015 spreekt de cgOH in bij de behandeling van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) van Rotterdam. De inzet van de cgOH is om maatregelen tegen wateronderlast beter te verankeren in het gemeentelijke beleid.

bestuurlijke vragen eerst termijn

Mevrouw Bouchtaoui (VVD) stelt dat in het waterbeheerplan het waterbewustzijn een belangrijke plaats inneemt en vraagt de portefeuillehouder de vragen van de inspreker serieus te beantwoorden en hierbij ook de visie grondwaterbeheer te betrekken.

De heer Bruil (PvdA) vraagt zich af of de bewoners in Hillegersberg bij de funderingsproblematiek niet het gevoel hebben om tussen de wal en het schip van gemeente en hoogheemraadschap te geraken. Hij sluit zich aan bij de vraag van mevrouw Bouchtaoui. Bij de bijlage algemene regels vraagt hij zich af wie de regels actualiseert en wie hier verantwoordelijk voor is, het algemeen of het dagelijks bestuur?

De heer Prinsen (SGP-CU) stelt dat het HHSK aangeeft dat het aanwijzen van kwetsbare gebieden voor het bemalen van grondwater maatschappelijke ontwikkelingen tegen houdt. Hij vraagt de portefeuillehouder dit te motiveren. De heer Prinsen heeft geen kennis kunnen nemen van de afspraken tussen gemeente, HHSK en cgOH. Hij vraagt bij het maken van afspraken verantwoordelijkheden goed te scheiden. Bij problemen met ondiep grondwater (over- en onderlast) is de gemeente bijvoorbeeld de "front office" voor de burger en heeft het waterschap een adviserende stem.

De heer Gast (Water Natuurlijk) vindt het belangrijk dat de burger niet van het kastje naar de muur gestuurd wordt. Hij beluistert bij het inspreken van de cgOH dat de funderingsproblemen meerdere oorzaken hebben en vraagt zich af in welke mate het HHSK met het aanwijzen van kwetsbare gebieden kan sturen.

beantwoording eerste termijn

De heer Oosters stelt dat het de aard van de wet is dat het algemeen bestuur de keur, legger en het beleid vaststelt en dat het college verantwoordelijk is voor het stellen van algemene regels. Natuurlijk kan het algemeen bestuur het college hierover bevragen. Bij het vaststellen van de keur is het allemaal niet zo spannend, het gaat op hoofdlijnen om technische aanpassingen om het stelsel te actualiseren. Grote aanpassingen, waarbij ook opschonen van overbodige regels, zal plaats vinden in het kader van de omgevingswet.

Mevrouw Gerts is het met de inspreker eens dat er in Hillegersberg sprake is van een ernstige situatie, dat overleg met alle betrokken partijen nodig is "om eruit te komen", mede gezien het feit dat er sprake is van tegengestelde belangen en dat het jaar 2016 benut wordt om tot gezamenlijke, beargumenteerde bestuurlijke afspraken te komen. Niet iedereen kan tevreden gesteld worden.

Na een interruptie van de Bruil wordt vastgesteld dat de peilverlagingen van 1944 en 1955 in de polder Berg en Broek democratisch genomen besluiten zijn. In het kader van het in 2017 te nemen peilbesluit wordt onderzocht of een beperkte verhoging van het oppervlaktewater mogelijk is. Mevrouw Gerts geeft tevens aan dat het HHSK vergunningverlener is voor bemalingen van grondwater en hierbij dus zeker een rol en verantwoordelijkheid heeft, ook bij de aanleg van A13 en A16.

Op de vraag van de heer Prinsen antwoord mevrouw Gerts dat het aanwijzen van een kwetsbaar gebied inhoudt dat het verlenen van een bouwvergunning zeer moeilijk wordt. Hiermede zet je ruimtelijke ontwikkelingen vrijwel op slot.

tweede termijn

De heer Van Heemst (PvdA) is blij met de goede intenties van mevrouw Gerts betreffende de invulling van de gemaakte afspraken Oud Hillegersberg en vraagt om deze te concretiseren: met wie wordt er over de afspraken overlegd, wanneer en hoe wordt er teruggekoppeld?

Mevrouw Bouchtaoui (VVD) vraagt om een besluit met betrekking tot het aanwijzen van kwetsbare gebieden. De heer Prinsen (SGP-CU) sluit zich hierbij aan. Hij vindt de motivering van het college niet overtuigend.

Op de vragen van de heer Van Heemst antwoordt mevrouw Gerts dat bij de afspraken in Oud Hillegersberg de gemeente, HHSK en bewoners betrokken worden, dat de intensiteit van het overleg toeneemt en dat er naar gestreefd wordt om in 2016 tot een bestuurlijke afronding te komen. Zij zal de commissie IWB informeren over de voortgang. Op de vragen van mevrouw Bouchtaoui en de heer Prinsen antwoordt mevrouw Gerts dat de aanwijzing van kwetsbare gebieden niet in deze keur geregeld kan worden. Ambtelijk vult de heer Vink aan dat de visie grondwaterbeheer het uitgangspunt is voor het formuleren van nieuw beleid, onder meer ten aanzien van bescherming van gebieden en objecten en de daarvoor benodigde instrumenten. Dit proces wordt in 2016 doorlopen.

Agendapunt B.4, visie grondwaterbeheer

eerste termijn

De heer De Jonge (Algemene Waterschapspartij) stelt dat bij het grondwaterbeheer vijf partijen betrokken zijn. Er zijn diverse lastige dossiers. Hij hoopt dat mevrouw Gerts de bij agendapunt B.1 gedane toezeggingen gestand doet. De heren Nuiver (Natuurterreinen) en Boer beamen (DWLK) dit. De heer de Jonge heeft gesnuffeld op de site van het waterloket van de gemeente Rotterdam en heeft hier weinig bruikbare informatie over het grondwaterbeheer gevonden. Hij adviseert de cgOH het lobbyen vooral te richten op de gemeente. De heer De Jonge pleit voor het verbeteren van de communicatie over grondwaterbeheer.

Mevrouw Bouchtaoui (VVD) vindt het belangrijk dat burgers en instanties niet van het ene naar het andere loket worden doorverwezen, dat de aanpak van grondwaterbeheer helder is en dat de aanspreekpunten bekend zijn. Mevrouw Wieringa (CDA) en Van Heemst (PvdA) sluiten zich hierbij aan. Mevrouw Wieringa kan zich goed vinden in de proactieve houding van mevrouw Gerts en zoekt naar kapstukken voor belangenafweging.

De heer Prinsen (SGP-CU) vindt de visie grondwaterbeheer glas helder. Hij vraagt welke (offensieve) rol het college naar zich toe wil trekken. De heer Gast (Water Natuurlijk) heeft gelezen dat dat de omgevingswet in 2018 naar verwachting in werking treedt. Hij vraagt het college met voorstellen te komen om in de overgangsjaren 2016 en 2017 doelmatiger te communiceren met burgers en bedrijven. De heer Luigies (VVD) vraagt of de genoemde taken en rollen zijn afgestemd met de andere overheden.

Mevrouw Gerts vindt dat de taken en rollen van de overheden goed benoemd zijn. Zij pleit voor een oplossingsgerichte houding van het HHSK, zonder de verantwoordelijkheid naar zich toe te trekken en zonder bewoners gouden bergen te beloven. De heer Vink vult aan dat de HHSK een bevoegdheid heeft voor bepaalde onttrekkingen van grondwater (bemalingen) en hiervoor aanspreekbaar is.

De heer Oosters stelt dat de taak en de rol van de overheden bij funderingsproblematiek in juridische zin helder zijn maar onbevredigend. Deze situatie is al heel lang zo. Dit is ongemakkelijk voor particulieren die onverhoopt met funderingsproblemen worden opgezadeld. Deze particulieren zijn eigenlijk op zich zelf aangewezen. Alle overheden hebben een wettelijk excuus om tegen deze particulieren te zeggen "het is toch echt uw probleem". Geen overheid wil zich branden aan de schade van miljarden, die in de komende decennia verwacht wordt. Het HHSK wil zoeken naar deeloplossingen zonder de verantwoordelijkheid te nemen voor de funderingsproblematiek. Zo zouden wij met het verlenen van vergunningen voor bemalingen het leed kunnen verzachten. Dit is een ingewikkelde boodschap die het college goed moet communiceren. Wij zullen ons hierover beraden.

Tevens raadt de heer Oosters af om in afwachting van het in werking treden van de omgevingswet in 2018 allerlei zaken tussentijds te regelen. Hij raadt aan om meer dan voldoende energie te steken in het voorbereiden van de omgevingswet. De benodigde digitalisering zal veel inspanning vergen.

tweede termijn

De heer De Jonge is buitengewoon blij met de uiteenzettingen van de heer Oosters. Hij stelt de volgende rollen voor: 1) het druk zetten op het verbeteren van het gemeentelijk waterloket, 2) het uitoefenen van de bevoegdheid voor het onttrekken van grondwater (bemalingen), 3) het beheren van het peil van het oppervlaktewater (relatie met grondwater) en 4) het druk uit oefenen op onze partners. In aanvulling op de heer De Jonge onderstreept de heer Prinsen het belang van afstemming met de gemeente bij het opstellen van het rioleringsplan, met bijzonder aandacht voor taken en bevoegdheden.

Mevrouw Gerts kan zich goed vinden in de samenvatting van de heren De Jonge en Prinsen. Ten aanzien van het GRP meldt de heer Speelman (behandelend ambtenaar) dat er overleg loopt met de gemeente Rotterdam. Hij zal nagaan of de grondwaterproblematiek naar behoren is neergezet.

**Commissie
Grondwater**
Oud Hillegersberg

Inspraakreactie van cgOH bij HHSK, commissie Integraal Waterbeheer, 28-10-2015, ontwerp keur

Geachte voorzitter, leden van de commissie,

Mijn naam is Tineke van Oosten, ik ben voorzitter van de commissie grondwater OH, ik ben hier samen met Sieb de Jong (voormalig beleidsmedewerker bodem en water provincie). Deze commissie is opgericht door de bewonersorganisatie van de wijk Oud Hillegersberg. Er was in 2010 veel onrust over paalrot in de wijk. De bewonersorganisatie heeft de commissie opdracht gegeven te onderzoeken wat de oorzaken zijn en wat er aan gedaan zou kunnen worden. Ons onderzoek heeft geleid tot **afspraken tussen HHSK, gemeente en bewoners** (7 oktober 2013) waarbij centraal staat: aandacht voor de te lage grondwaterstand en expliciete afweging van maatregelen die de grondwaterstand betreffen. Naar onze mening valt een aanpassing van de Keur daar ook onder.

1. Ons motto is: **èn droge voeten èn natte palen**. Onze doelstelling is dat er een betere afweging komt tussen maatregelen voor wateroverlast en voor wateronderlast. Daarnaast vinden wij ook belangrijk dat het afvalwater wordt gescheiden van regenwater. Wij gaan voor een robuust klimaatbestendig Hillegersberg en zullen eind 2016, in overleg met gemeente een HHSK een integraal gebiedsgericht maatregelenpakket presenteren. Wij hebben een constructieve samenwerking met HHSK. Toch vinden wij het algemeen dat belangen van **wateronderlast** zoals in onze wijken (Oud Hillegersberg en Kleiwegkwartier) aan de orde is te weinig bij besluitvorming worden meegewogen. Wij hechten aan burgerparticipatie. Spreken vandaag in namens bewonersorganisaties in Hillegersberg Noord en Zuid (inHillegersberg, BOK en BIK).

Onze vraag aan HHSK

2. Onze vraag is om de gebieden met houten palen met een te lage grondwaterstand beter te beschermen, ook door de Keur. Het middel dat wij voorstelden in onze zienswijze was onze wijken met lage grondwaterstand aanwijzen tot kwetsbare gebieden. Dit middel is in eerste instantie niet gehonoreerd. Toch vinden we de problematiek ernstig en urgent. Daarom komen wij inspreken.

Aantasting funderingshout in Hillegersberg

Er zijn drie belangrijke oorzaken aan te wijzen voor paalrot: polderpeilverlagingen, oude rioleringsstelsel (o.a. lekke riolen) en diepe bemalingen.

3. Verlagingen van het **polderpeil** hebben plaatsgevonden in 1944 en 1955 telkens met 10 cm, totaal 20 cm. Het gevolg hiervan is dat het grondwater zich hieraan heeft aangepast en nu de houten palen zeer onvoldoende tot geen grondwaterdekking hebben. Bij deze

besluitvorming is geen burger betrokken terwijl voor hen de gevolgen heel groot zijn. De besluitvorming in die tijd vond plaats door de landeigenaren met meer dan 1 ha. Daarbij was de gemeente Rotterdam de grootste landeigenaar.

4. De **oude riolen** zijn lek en verlagen door drainage op veel plaatsen de grondwaterstand verder met decimeters. Ongeveer de helft van het regenwater wordt afgevoerd naar de riolen. Regenwater zou juist in de grond moeten worden opgeslagen en niet moeten afgevoerd naar de zuiveringsinstallaties. De actie van HHSK “tegeltje eruit, plantje erin” ondersteunt dit. Echter het grootste oppervlak waar water wordt afgevoerd is het openbaar gebied, de gemeente zou meer waterpasserende bestrating moeten toepassen, zeker in de wijken met wateronderlast. Wij roepen u op niet alleen de burgers te benaderen, maar ook de gemeente. Wij zullen dit doen door in te spreken in commissie BWB op het GRP (20 november).
5. **Diepe bemalingen** vormen ook een bedreiging voor verdere droogstand van de houten palen. Bij vergunning verlening lijkt alles onder controle, maar in de uitvoeringsfase gaat veel mis, zoals recent bij de A4 en zoals uit onze analyse blijkt van de aanleg van de HSL (bijgevoegd). Een nieuwe bedreiging wordt gevormd door de aanleg van de A13/ A16.

Voorstel aan commissie

6. Wij zouden graag zien dat onze wijken met ernstige wateronderlast aangemerkt worden als kwetsbare gebieden, zodat er ook bijzondere aandacht uitgaat naar het verlenen van vergunningen voor bemalingen. Dat hierdoor de omgeving “op slot” gaat zien wij niet zo: immers ontwikkelingen kunnen worden toegestaan met compenserende maatregelen (zoals retourbemalingen, onderwaterbeton).

Mocht HHSK toch niet tegemoet komen aan ons voorstel, dan zouden wij graag zien dat er bij grotere bemalingen in ieder geval BRL 12000 wordt toegepast en om als volgt rekening te houden met kwetsbare gebieden.

Bij bemalingen in en nabij Hillegersberg in de te verlenen vergunningen voorschriften op nemen die de risico's van daling van de grondwaterstand met meer dan 5 cm beperken en monitoring voorschrijven van de grondwaterstand met moderne technieken, zoals tijdreeksanalyses.

Daarnaast stellen wij voor om in dat geval op middellange termijn te heroverwegen om Hillegersberg Zuid en Noord aan te wijzen als kwetsbaar gebied voor bemalingen.

Kortom: wij, als bewonersorganisaties van Hillegersberg, verzoeken u uw standpunt in zake aanwijzing van kwetsbare gebieden te heroverwegen of een gelijkwaardige bescherming te verankeren in uw beleid.

Tineke van Oosten

28 oktober 2015

HYDROLOGISCHE EFFECTEN HSL TUNNEL, KLEIWEGKWARTIER, ROTTERDAM

GRAVEN- EN BLOEMENBUURT

**Commissie
Grondwater**
Oud Hillegersberg

SAMENVATTING (CONCEPT)

Op 28 juli 2015 heeft de Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier (BOK) aan de commissie grondwater Oud Hillegersberg (cgOH) gevraagd om de bemaling van de tunnel Noordrand Rotterdam van de Hogesnelheidslijn (HSL) te analyseren. Voor deze analyse heeft de BOK een aantal documenten ter beschikking gesteld. De vergunningverlening en handhaving en het bemalen van grondwater hebben plaats gevonden in de periode 2000-2004, het bemalen startte in 2002. In deze analyse wordt vooral aandacht besteed aan het proces van vergunningverlening en handhaving en aan de nadelige gevolgen van de (tijdelijke) bemaling, vooral ten aanzien van de op hout gefundeerde bebouwing in het Kleiwegkwartier. Het doel van de analyse is het doen van aanbevelingen om te voorkomen dat in de toekomst in Hillegersberg bemalingen steeds weer schade aan houten funderingen veroorzaken.

In de Graven- en Bloemenbuurt is de grondwaterdekking volgens huidige F30-normen onvoldoende, de grondwaterstand staat nabij bovenkant funderingshout. Na 2002 is de grondwaterstand *plotseling met 3 tot 4 decimeter gedaald*. Sinds 2003 treedt op grote schaal droogstand en wordt het bovenste funderingshout aangetast. Bij aanhoudende droogstand kan de schade in de Graven- en Bloemenbuurt oplopen tot twintig miljoen. De aannemelijke oorzaken van de verlaging van de grondwaterstand zijn: 1) het in 1999 loskoppelen van het rioolstelsel van het Kleiwegkwartier van het bemalingsgebied het Noorden, 2) het slecht functioneren van in de periode 1998-2006 vervangen riolering en 3) spanningsbemalingen van diep grondwater. Waarschijnlijk zijn er meerdere oorzaken.

Vanaf 2003 zijn in de wijdere omgevingen (Rotterdam Centrum en Rotterdam Noord) een groot aantal grote spanningsbemalingen uitgevoerd, zoals voor de aanleg van de HSL, RandstadRail, de verbouwing Rotterdam CS en de aanleg van de Markthal. Deze bemalingen overlappen elkaar in de tijd, waardoor de stijghoogte in het watervoerend pakket langdurig verlaagd is. De bemaling van de HSL is de eerste van deze serie bemalingen.

Het proces van vergunningverlening voor de aanleg van de HSL tunnel wordt gekarakteriseerd door een grote tijdsdruk. De aanvrager stelt dat vertraging van de aanleg van de tunnelbak tot grote financiële meerkosten leidt. Nabij de tunnelbak is schade door zetting aanzienlijk. In het Kleiwegkwartier is waarschijnlijk geen schade door zetting opgetreden. Het is aannemelijk dat in de Bloemenbuurt de daling van de grondwaterstand door de HSL bemaling en de hierop volgende grote bemalingen in de orde van grootte zijn van 1 tot 1,5 dm en dus mede oorzaak zijn van de recente aantasting van het funderingshout.

Vastgesteld is dat bij de HSL-tunnel in het gebruikte hydrologisch rekenmodel geen rekening is gehouden met de mogelijkheid dat op een afstand van meer dan enige tientallen meters van de bouwput de grondwaterstand met meer dan 5 cm daalt. Ook bij recente grote spanningsbemalingen in het Rotterdamse is hiermee geen rekening gehouden. Aanbevolen wordt om op korte termijn de uitvoering van de vigerende regelgeving van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard aan te scherpen. Voorgesteld wordt om bij bemalingen in en nabij Hillegersberg in de te verlenen vergunningen voorschriften op te nemen die de risico's van daling van de grondwaterstand met meer dan 5 cm beperken en met voorschriften om de grondwaterstand te monitoren met moderne technieken, zoals tijdreeksanalyses. Voorgesteld wordt om op middellange te heroverwegen om Hillegersberg Zuid en Noord aan te ijzen als kwetsbaar gebied voor bemalingen.